

PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNÝ EVANGELICKÝ TOLERANČNÍ AREÁL VE VELKÉ LHOTĚ U DAČIC

Památkově chráněný toleranční areál (dva kostely, dvě fary) vznikl postupně po dobu téměř jednoho století od r. 1782 do r. 1876. Je ojedinělým dokladem zvláštního historického vývoje v českých zemích. Husité a Čeští bratři i ostatní evangelíci zde byli v letech 1627/28–1781 postaveni mimo zákon a mohli přežívat pouze v ilegality. Období pronásledování ukončil Toleranční patent císaře Josefa II. z r. 1781, který ovšem povoloval pouze augsburské (luterské) nebo helvetské (reformované) vyznání, nikoliv návaznost na vlastní českou reformaci. Patent také nebyl většinou vyhlášen úřední cestou obyvatelstvu, informaci o něm si lidé předávali sami. V okolí Velké Lhoty bylo silné středisko skrytých evangelíků. Ti získali možnost postavit si modlitebnu (původní, ještě nepřestavěný tzv. dolní kostel) hned r. 1783. Vystavěli si také skromný domek na místě dnešní „dolní fary“ pro svého duchovního. Protože však „evangelík“ znamená v němčině „luterán“, dosadily úřady luterského pastora. Většina i na velkohoteckém sboru si však přála být spolu s převážnou částí ostatních tolerančních sborů kalvínská (helvetská, reformovaná). Chtěli si poslat žádost o změnu, ale sbor se tím rozdělil: větší část s žádostí souhlasila, menší se obávala, že by mohla přijít i o to, co už má.

Žádost nakonec dopadla kladně a ve Velké Lhotě byly najednou dva toleranční sbory. Reformovaní si postavili také skromný domek pro svého pastora na místě dnešní „horní fary“, ale modlitebnu měly obě konfese jen jednu a musely se v ní osmdesát let střídát. Mezitím se ve třicátých letech 19. století obě fary přebudovaly na patrové domy, ale největší změna areálu teprve čekala. Roku 1861 byl vydán tzv. protestantský patent, který formálně zrovnoprávňoval povolené církve s církví římskokatolickou, a všichni si pak mohli budovat kostely s věžemi a zvony. Ve Velké Lhotě si reformovaní postavili r. 1873 nový kostel (tzv. horní), luteráni si původní modlitebnu r. 1876 zvýšili a přistavili k ní také věž se zvony. Teprve v r. 1918, po vzniku Československé republiky, se církev české reformace směla přihlásit ke svým kořenům a obě církve umělého rozdělení se spojily v Českobratrskou církev evangelickou.

Kontakty:

otevření areálu – tel.: 00420 384 499 247
možnost ubytování – tel.: 00420 737 729 468
e-mail: ubytovanihlota.mala@seznam.cz

EVANGELICKÝ KOSTEL VELKÁ LHOTA U DAČIC

IO_Telc_VelLhota.indd 1

Kontaktní místo:

TELČ

Farní sbor ČCE
Zachariáše z Hradce 21/I
588 56 Telč
tel.: 00420 567 243 888
e-mail: telc@evangnet.cz
<http://telc.evangnet.cz/>

VELKÁ LHOTA U DAČIC

Farní sbor ČCE
Velká Lhota u Dačic č. 37
380 01 Dačice
tel.: 00420 384 499 247
e-mail: velka-lhota-u-dacic@evangnet.cz
<http://velka-lhota-u-dacic.evangnet.cz/>

Česká reformace, o sto let starší než reformace světová reprezentovaná Martinem Lutherem a Jeanem Calvinem, je spojena s mistrem Janem Husem, později s husitstvím, s církví podobojí (utravistickou) a s Jednotou bratrskou. Představitelé církve české reformace se pokoušeli legalizovat své postavení, což se jim podařilo r. 1609 díky Rudolfovu Majestátu, prvnímu evropskému zákonu zaručujícímu svobodu svědomí i pro jinak bezprávné poddané. Po bitvě na Bílé hoře r. 1620 následoval v českých zemích zákaz existence všech církví kromě římskokatolické. Ze země byla proto nucena odejít řada osobností včetně Jana Amose Komenského, posledního biskupa Jednoty bratrské. Dne 13. října 1781 vydal císař Josef II. Toleranční patent, jímž poskytoval trpění dvěma evangelickým církvím, luterské a kalvínské. Až v roce 1861, po vydání Císařského patentu, dosáhly evangelické sbory právního uznání a mohly tak mj. stavět i kostely s věží. Po vyhlášení Československé republiky v r. 1918 bylo schváleno spojení církve luterské a reformované v jedinou Českobratrskou církev evangelickou, vědomě navazující na českou reformaci.

Písemné materiály, speciální informační systém a DVD, vydané v rámci tohoto projektu, mapují památky reformace a jejího odkazu od nejstaršího období do současnosti v rámci celé České republiky.

Součástí projektu pro širokou veřejnost je i možnost zprostředkovat doprovodné služby související s návštěvou památek – ubytování, kulturní a společenské akce. Partnerem projektu je Ekumenická rada církví v ČR.

Více informací najdete také v Informačních centrech v Praze, Brně, Telči, Velké Lhotě u Dačic, Mariánských Lázních, Karlových Varech a Herlíkovicích-Strážném a na webových stránkách.

www.pamatky-cz.eu

Prezentační materiál byl vytvořen v rámci realizace projektu „Zachování odkazu památek reformace a jejich zpřístupnění široké veřejnosti“. Projekt byl spolufinancován ze zdrojů Evropské unie, v rámci Integrovaného operačního programu, prioritní osa 4, oblast podpory 4.1 – Národní podpora cestovního ruchu, v rámci cílů Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
ŠANCE PRO VÁŠ ROZVOJ

**dědictví
reformace**

TELČ VELKÁ LHOTA

ODKAZ PAMÁTEK REFORMACE

Prezentace kulturního dědictví odkazu reformace

www.pamatky-cz.eu

Českobratrská církev evangelická
Jungmannova 9, 111 21 Praha 1
www.e-cirkev.cz

CESTA VALDENSKÉ A ČESKÉ REFORMACE

V kraji na rozhraní Čech, Moravy a Dolního Rakouska se setkáváme s výraznými stopami dějin, které podstatně ovlivnily historii Evropy.

Turistická cesta, která prochází také Velkou Lhotou, spojuje jednotlivá místa se zvláště významnými údaji o těchto historických skutečnostech. Střední část této cesty v okolí Velké Lhoty je již dokončena a opatřena informačními tabulemi.

Česká reformace (nejde o označení nacionální, ale o typ reformace, podobně jako německá = luterská, nebo švýcarská = helvetská) navazuje zpočátku neuvědoměle, ale záhy už zcela vědomě na starší reformaci valdenskou, která vznikla na počátku 13. stol. v jižní Francii a severní Itálii. Odtud pronásledování vyhnalo skupiny valdenských i na území dnešního Rakouska a nakonec do jižních Čech na Jindřichohradecko. Toto valdenské osídlení u nás bylo likvidováno v době první křížové výpravy proti kacířům ve střední Evropě v roce 1340.

Česká reformace přinášela už od počátku 15. století řadu dodnes aktuálních podnětů, např. mistr Jan Hus zdůraznil osobní odpovědnost v poznávání a bránění pravdy, král Jiří z Poděbrad jako první promýšlel organizovanou vzájemnost evropských států, poslední biskup Jednoty bratrské Jan Amos Komenský se stal „učitelem národů“ a v roce 1609 bylo v Čechách (poprvé v Evropě) zákonem zajištěno právo na svobodu svědomí, a to dokonce i pro tehdy jinak bezprávně poddané.

Na odkaz české reformace mohou dnes navazovat nejen křesťanské církve, které z ní vycházejí nebo si jí váží, ale i všichni lidé dobré vůle, jimž výše uvedené podněty nejsou cizí.

HORNÍ DUBENKY

Ve středisku tajných evangelíků vznikl toleranční sbor roku 1783. Původně byli jeho členové přiděleni k Velké Lhotě, pro velkou vzdálenost jim však byl po dlouhém vyjednávání povolen sbor vlastní, který si záhy postavil i toleranční modlitebnu. Nedaleko obce, u rybníka Krvavce došlo r. 1423 k přepadení husitského oddílu spojenci Menharta z Hradce.

HORNÍ DUBENKY

ZAHRÁDKY

Tajní evangelíci z této obce došli v zimě 1781 pro výtisk Tolerančního patentu až do Řeci za Bratislavu, zprávu o něm dále rozšířili a pomohli tak ke vzniku čtyř tolerančních sborů. Na hřbitově je památník evangelíka Hřavy, ubitého ještě před tolerancí.

EVANGELICKÝ HRBITOV
ZAHRÁDKY

VALTÍNOV

VALTÍNOV

Místo významných valdenských tradic, z nichž jedna přisuzovala obci dokonce hrob Petra Valda. V povědomí se dlouho uchovala cesta, po níž chodívali valdenští a později tajní evangelíci v dobách pronásledování. Kostel kazatelské stanice velkolhoteckého sboru ČCE z roku 1905.

STUDÁNKA PÁNĚ

Místo v lesích pod vrcholem Javořice (837 m), kde se dle tradice scházeli tajní evangelíci v dobách pronásledování. Každoročně se zde v srpnu konají shromáždění, k nimž se scházejí účastníci z širokého okolí. Téměř všemi uvedenými místy prochází Cesta valdenská a české reformace.

TELČ

Město tvořící součást Světového kulturního dědictví UNESCO, původně ojedinělá městská vodní pevnost ve střední Evropě s jedinečně zachovaným městským jádrem a renesančním zámek. Přímo v centru městské památkové rezervace se nalézá IC v gotickém kostele sv. Ducha za románskou věží, který náleží Farnímu sboru ČCE v Telči.

DAČICE

DAČICE

V 16. století druhé nejvýznamnější středisko Jednoty bratrské v dané oblasti, které zahrnovalo čtvrtinu městského osídlení. Většinu obyvatelstva tvořili evangelíci včetně vrchnosti, pánů Krajířů z Krajku. Z té doby pochází i věž kostela sv. Vavřince, která je vnímána jako dominanta města.

SLAVONICE

SLAVONICE

Ve městě žilo v 16. století převážně luterské německé obyvatelstvo, zejména soukeníci a představitelé dalších řemesel. Ti vybudovali dnešní památkový areál v centru města (bohatě zdobené štíty, sgrafita a medailony postav s biblickými výjevy a citáty). Významná je tzv. luterská modlitebna v domě č. p. 85 na Horním náměstí.

Na jihu Čech a Moravy se nachází ještě řada připomínek reformačního dědictví, z nichž je třeba upozornit zejména na Husinec, Chelčice, Trocnov, Tábor a Kralice. Zajímavé jsou i původní toleranční modlitebny, zachované především na Vysočině.

STRMILOV

STRMILOV

Kostel Farního sboru ČCE z roku 1915. Ve sboru je i středisko práce YMCA.